

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) ชนิด 1 กลุ่ม วัดผลก่อนและหลัง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลผู้ป่วยจิตเภทของผู้ดูแลก่อนและหลังได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทที่มีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยจิตเภทอย่างน้อย 6 เดือน ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยมีอำนาจการทำนาย (power analysis) ที่ระดับ 0.8 ค่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 และคำนวณอิทธิพลของขนาดตัวอย่าง (effect size) เท่ากับ 1.0 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นบิดา มารดา สามี ภรรยา พี่น้อง บุตรหลานหรือญาติที่ดูแลผู้ป่วยโดยไม่ได้รับค่าจ้าง หรือเงินตอบแทนการดูแลที่ให้การดูแลอย่างน้อย 6 เดือน
2. สามารถเข้าใจ สนทนาได้ตอบรู้เรื่อง และสื่อสารภาษาไทยได้
3. มีคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลผู้ป่วยจิตเภทในระดับปานกลางหรือต่ำ
4. ยินดีให้ความร่วมมือในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1.1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาในการดูแลผู้ป่วย ความสัมพันธ์กับผู้ป่วย และภาวะสุขภาพของผู้ดูแล

1.2 แบบสอบถามข้อมูลของผู้ป่วยจิตเภท ได้แก่ อายุ เพศ จำนวนครั้งที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วย และพฤติกรรมของผู้ป่วย

1.3 แบบสอบถามการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลผู้ป่วยจิตเภทของผู้ดูแล ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบสอบถามการรับรู้สมรรถนะการดูแลเด็กออทิสติกของผู้ปกครอง โดย จิรภัทร เปลื้องนุช (2548) ซึ่งประกอบไปด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนด้านการดูแล ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตรฐานประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ ดังนี้

1	คะแนนหมายถึง	ท่านรู้สึกมั่นใจน้อยที่สุด
2	คะแนนหมายถึง	ท่านรู้สึกมั่นใจน้อย
3	คะแนนหมายถึง	ท่านรู้สึกมั่นใจปานกลาง
4	คะแนนหมายถึง	ท่านรู้สึกมั่นใจมาก
5	คะแนนหมายถึง	ท่านรู้สึกมั่นใจมากที่สุด

เกณฑ์ของคะแนนรายข้อและโดยรวมคิดได้จากคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนแต่ละข้อรวมกันแล้วหารด้วยจำนวนข้อคำถามของแบบสอบถามได้ค่าคะแนน ดังนี้

คะแนน 1.00–1.49 คะแนน หมายถึง มีระดับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนอยู่ในระดับต่ำ

คะแนน 1.50–2.49 คะแนน หมายถึง มีระดับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

คะแนน 2.50–3.49 คะแนน หมายถึง มีระดับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 3.50–4.49 คะแนน หมายถึง มีระดับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

คะแนน 4.50–5.00 คะแนน หมายถึง มีระดับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนอยู่ในระดับสูง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการศึกษา ประกอบด้วย

2.1 แผนการเสริมสร้างพลังอำนาจแบบกลุ่มของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท ซึ่งประยุกต์มาจากกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจของ กิบสัน (Gibson, 1993) การดำเนินการด้านโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจแบบกลุ่มของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท สามารถแบ่งกิจกรรมเป็น 6 ครั้ง

2.2 ผู้ดำเนินการตามแผนการเสริมสร้างพลังอำนาจแบบกลุ่มของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

2.2.1 มีประสบการณ์ในการทำกลุ่มบำบัดมาก่อน

2.2.2 มีความรู้ทางทฤษฎีเกี่ยวกับการทำกลุ่มบำบัด

2.2.3 มีความรู้ทางด้านการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การหาความตรงของเครื่องมือ (content validity)

1.1 โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจแบบกลุ่มของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท ผู้ศึกษานำไปตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์พยาบาล ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคจิตเภท และโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจจำนวน 3 ท่าน อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญกระบวนการกลุ่ม 2 ท่าน เมื่อผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ทำการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้มีความชัดเจนของเนื้อหา ความเหมาะสมด้านภาษาและเรียงลำดับตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำมาปรับปรุงเนื้อหา จากนั้นผู้ศึกษานำโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจแบบกลุ่มไปทดลองใช้กับผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทที่โรงพยาบาลสวนปรุง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นผู้ดูแลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 ราย เพื่อประเมินปัญหา อุปสรรคในการดำเนิน โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจแบบกลุ่มที่ได้พัฒนาขึ้นจากนั้นนำมาปรับปรุงจนสมบูรณ์ก่อนนำมาใช้จริง

1.2 แบบสอบถามการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลผู้ป่วยจิตเภทของผู้ดูแล ผู้ศึกษาดัดแปลงเครื่องมือจากแบบสอบถามการรับรู้สมรรถนะการดูแลเด็กออทิสติกของผู้ปกครองของจิรภัทร เปลื้องนุช (2548) และผู้ศึกษานำไปตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์พยาบาล ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคจิตเภท และโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจจำนวน 3 ท่าน อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญกระบวนการกลุ่ม 2 ท่าน แล้วนำมาคำนวณค่าดัชนีความตรงด้านเนื้อหา (content validity index [CVI]) เท่ากับ 0.86

2. การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability)

2.1 แบบสอบถามการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ผู้ศึกษานำแบบสอบถามการรับรู้สมรรถนะแห่งตนไปทดสอบหาความเชื่อมั่นด้านความสอดคล้องภายในในผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 รายในโรงพยาบาลสวนปรุงได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.94

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างโดยนำเรื่องเข้าสู่คณะกรรมการจริยธรรม คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เพื่อขอความเห็นชอบ หลังจากนั้นมีการแนะนำตัวกับกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการศึกษา ให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตัดสินใจและชี้แจงให้ทราบว่า หากเข้าร่วมการศึกษาแล้ว สามารถออกจากการศึกษาได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งมีเอกสารยินยอมเข้าร่วมในการศึกษา หากมีข้อสงสัยสามารถสอบถามผู้ศึกษาเสมอ ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างจะนำมาใช้เฉพาะการศึกษาครั้งนี้เท่านั้น การเสนอข้อมูลจะทำให้ภาพรวม และนำไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น ขั้นตอนและวิธีการศึกษาครั้งนี้ ไม่ก่อให้เกิดอันตรายกับกลุ่มตัวอย่าง และคำนึงถึงกลุ่มตัวอย่าง โดยไม่รบกวนเวลาพักผ่อนของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมการศึกษา จึงจะดำเนินการรวบรวมข้อมูลต่อไป

การรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. หลังจากโครงร่างการศึกษาได้ผ่านการพิจารณาและให้การรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่แล้วผู้ศึกษาขออนุญาตดำเนินการศึกษา โดยทำหนังสือชี้แจงวัตถุประสงค์การศึกษา ผ่านคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขออนุญาตในการเก็บข้อมูล

2. ชี้แจงผู้เกี่ยวข้องโดยผู้ศึกษาเข้าพบหัวหน้ากลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอความร่วมมือดำเนินการศึกษา และดำเนินการศึกษาตามแผนที่กำหนดไว้

3. พิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมโครงการศึกษา โดยชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงการเข้าร่วมการศึกษาที่จะเป็นไปตามความสมัครใจ โดยให้อ่านเอกสารยินยอม และลงลายมือชื่อแนบท้าย ซึ่งไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อผู้เข้าร่วมการศึกษา ข้อมูลทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่างจะเก็บเป็นความลับ และนำเสนอในรูปผลของการศึกษาเท่านั้น

4. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

4.1 กัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ณ แผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลสวนปรุง และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมการศึกษา ผู้ศึกษา

รวบรวมข้อมูลก่อนดำเนินการตามโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจโดยใช้แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลและแบบประเมินการรับรู้สมรรถนะตนเองในการดูแลผู้ป่วยจิตเภท

4.2 ผู้ศึกษาดำเนินการตามโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจโดยใช้สถานที่ ณ แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลจอมทอง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง

4.3 การประเมินกลุ่มตัวอย่างด้วยเครื่องมือดังกล่าวจะประเมินก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจแบบกลุ่ม และหลังสิ้นสุดโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจแบบกลุ่ม 2 สัปดาห์ เพื่อประเมินผลการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลผู้ป่วยจิตเภท โดยสรุปการทำกิจกรรมทั้ง 6 ครั้งและติดตามผลอีก 1 ครั้งหลังสิ้นสุดโปรแกรม 2 สัปดาห์ สมาชิกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 ราย เข้าร่วมกิจกรรมครบทุกครั้ง

4.4 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ได้ดำเนินการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล และแบบประเมินการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลผู้ป่วยจิตเภท ก่อนและหลังการได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจแบบกลุ่มของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ทางสถิติ ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปวิเคราะห์โดยการนำมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลผู้ป่วยจิตเภท ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ และหลังเข้าร่วมโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ 2 สัปดาห์ โดยใช้การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากรที่มีความสัมพันธ์กัน (paired t- test) เนื่องจากข้อมูลมีลักษณะการแจกแจงเป็นโค้งปกติเมื่อทดสอบด้วย สถิติโคลโมโกรอฟ สไมนอฟ (Komogorov-Smirnov test)